DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
29. april 2004 *

I de forenede sager C-162/01 P og C-163/01 P,

Edouard Bouma, Rutten (Nederlandene),

Bernard M.J.B. Beusmans, Noorbeek (Nederlandene),

ved advocaat E.H. Pijnacker Hordijk,

appellanter,

angående to appeller af domme afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Fjerde Afdeling) den 31. januar 2001 i sag T-533/93, Bouma mod Rådet og Kommissionen (Sml. II, s. 203), og i sag T-73/94, Beusmans mod Rådet og Kommissionen (Sml. II, s. 223), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af disse domme,

* Processprog: nederlandsk.

de øvrige parter i appelsagen:

Rådet for Den Europæiske Union ved A.-M. Colaert, som befuldmægtiget,

og

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved T. Van Rijn, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgte i første instans,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af præsidenten, V. Skouris, som fungerende formand for Sjette Afdeling, og dommerne J.N. Cunha Rodrigues, J.-P. Puissochet, R. Schintgen og N. Colneric (refererende dommer),

generaladvokat: C. Stix-Hackl,
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. september 2003,

afsagt følgende

Dom

1 Ved to særskilte appelskrifter, indleveret til Domstolens Justitskontor den 13. april 2001, har Edouard Bouma og Bernard M.J.B. Beusmans i henhold til artikel 49 i EF-statutten for Domstolen iværksat appel af henholdsvis Retten i Første Instans' dom af 31. januar 2001, Bouma mod Rådet og Kommissionen (sag T-533/93, Sml. II, s. 203, herefter »Bouma-dommen«) og Beusmans mod Rådet og Kommissionen (sag T-73/94, Sml. II, s. 223, herefter »Beusmans-dommen«) (herefter under et »de appellerede domme«), hvorved Retten frifandt Rådet og Kommissionen for Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold i henhold til EF-traktatens artikel 178 og artikel 215, stk. 2 (nu artikel 235 EF og artikel 288, stk. 2, EF).

Relevante retsforskrifter

2 Rådets forordning (EØF) nr. 1078/77 af 17. maj 1977 om indførelse af en præmieordning for ikke-markedsføring af mælk og mejeriprodukter og for omstilling af malkekvægsbesætninger (EFT L 131, s. 1) bestemte, at der udbetaltes

en præmie for ikke-markedsføring eller en præmie for omstilling til de producenter, der forpligtede sig til henholdsvis ikke at markedsføre mælk eller mejeriprodukter i en ikke-markedsføringsperiode på fem år eller til ikke at forhandle mælk eller mejeriprodukter og at omstille deres malkekvægsbesætning til kødproduktion i en omstillingsperiode på fire år.

3 Ved Rådets forordning (EØF) nr. 856/84 af 31. marts 1984 om ændring af forordning (EØF) nr. 804/68 om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter (EFT L 90, s. 10) og ved Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 omhandlede afgift på mælk og mejeriprodukter (EFT L 90, s. 13), blev der fra den 1. april 1984 indført en tillægsafgift på de mængder mælk, som leveres, og som overstiger en referencemængde, der for hver køber fastsættes inden for en samlet garantimængde i hver medlemsstat. Den referencemængde, der er fritaget for tillægsafgiften, svarede til den mængde mælk eller mælkeækvivalent, som enten blev leveret af en producent eller købt af et mejeri, alt efter den af staten valgte formel, i referenceåret, som for Nederlandenes vedkommende var året 1983.

4 Gennemførelsesbestemmelserne for denne tillægsafgift blev fastsat ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11).

5 De producenter, der ikke havde leveret mælk i det referenceår, som den pågældende medlemsstat havde valgt, i henhold til en forpligtelse påtaget efter forordning nr. 1078/77, var udelukket fra at få tildelt en referencemængde.

6 Ved domme af 28. april 1988, Mulder (sag 120/86, Sml. s. 2321, herefter »Mulder I-dommen«) og Von Deetzen (sag 170/86, Sml. s. 2355, herefter »Von Deetzen-dommen«) erklærede Domstolen forordning nr. 857/84, som suppleret ved forordning nr. 1371/84, ugyldig, i det omfang den ikke bestemte, at der tildeles en referencemængde til de producenter, som i henhold til en forpligtelse påtaget i henhold til forordning nr. 1078/77 ikke havde leveret mælk i det referenceår, som den pågældende medlemsstat havde lagt til grund.

7 Efter den nævnte Mulder I-dom og Von Deetzen-dom udstedte Rådet den 20. marts 1989 forordning (EØF) nr. 764/89 om ændring af forordning nr. 857/84 (EFT L 84, s. 2), som trådte i kraft den 29. marts 1989, for at gøre det muligt at tildele den gruppe producenter, som disse domme omhandler, en specifik referencemængde, der udgjorde 60% af deres produktion i løbet af de 12 måneder, der gik forud for deres forpligtelse til ikke-markedsføring eller omstilling, som de havde påtaget sig i henhold til forordning nr. 1078/77. De producenter, der blev berørt af disse bestemmelser, betegnes almindeligvis som »SLOM-producenter«.

8 Artikel 3a, stk. 1, litra b), i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, fastsatte som betingelse for tildeling af en referencemængde bl.a., at producenten »til støtte for sin ansøgning [...], godtgør, at han er i stand til på sin bedrift at producere en mængde svarende til den ansøgte referencemængde«.

9 Ifølge samme artikels stk. 1, første led, drejede det sig om den producent, »hvis ikke-markedsførings- eller omstillingsperiode i overensstemmelse med den forpligtelse, der er indgået i henhold til forordning (EØF) nr. 1078/77, udløber efter den 31. december 1983 eller efter den 30. september 1983 i de medlemsstater, hvor mælkeindvejningen fra april til september er mindst dobbelt så stor som fra oktober til marts det følgende år«.

10 Artikel 3a, stk. 3, i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, bestemmer følgende:

»Såfremt producenten senest to år fra den 29. marts 1989 på en for den kompetente myndighed tilfredsstillende måde kan godtgøre, at han faktisk har genoptaget direkte salg og/eller levering, og såfremt dette direkte salg og/eller denne levering i de sidste 12 måneder er lig med eller større end 80% af den foreløbige referencemængde, tildeles den særlige referencemængde endeligt. I modsat fald føres den foreløbige referencemængde tilbage til fællesskabsreserven i sin helhed. [...]«

11 Ved dom af 11. december 1990, Spagl (sag C-189/89, Sml. I, s. 4539, herefter »Spagl-dommen«), erklærede Domstolen artikel 3a, stk. 1, første led, i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, for ugyldig, for så vidt som den udelukker, at den særlige referencemængde i bestemmelsen tildeles producenter, hvis ikke-markedsførings- eller omstillingsperiode i overensstemmelse med en forpligtelse, der var indgået i henhold til forordning nr. 1078/77, udløb den 31. december 1983, henholdsvis den 30. september 1983. Disse producenter, hvis ikke-markedsføringsperiode var udløbet før de datoer, der blev erklæret ugyldige, kaldes almindeligvis »SLOM 1983-producenter«, hvis deres forpligtelse til ikke-markedsføring i henhold til forordning nr. 1078/77 var udløbet i 1983.

12 Efter den nævnte Spagl-dom udstedte Rådet den 13. juni 1991 forordning (EØF) nr. 1639/91 om ændring af forordning nr. 857/84 (EFT L 150, s. 35). Ved denne forordning blev der bl.a. i artikel 3a, stk. 1, i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, indsat et afsnit, der gav mulighed for at tildele de producenter en specifik referencemængde, hvis forpligtelse til ikke-markedsføring eller til omstilling var udløbet i 1983.

13 Ved mellemdom af 19. maj 1992 i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen (forenede sager C-104/89 og C-37/90, Sml. I, s. 3061, herefter »Mulder II-dommen«) har Domstolen fastslået, at Fællesskabet er ansvarligt for det tab, som er lidt af nogle mælkeproducenter, der havde påtaget sig forpligtelser i henhold til forordning nr. 1078/77 og dernæst var blevet hindret i at markedsføre mælk på grund af anvendelsen af forordning nr. 857/84. Med hensyn til de beløb, der skulle betales, opfordrede Domstolen parterne til at fastsætte dem efter fælles aftale.

14 Efter denne dom offentliggjorde Rådet og Kommissionen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af 5. august 1992 meddelelse 92/C 198/04 (EFT C 198, s. 4). Efter at have henvist til følgevirkningerne af Mulder II-dommen gav de udtryk for, at det var deres hensigt at indføre de nærmere praktiske bestemmelser for at holde de pågældende producenter skadesløse for at opfylde denne dom i fuldt omfang.

15 Dernæst vedtog Rådet forordning (EØF) nr. 2187/93 af 22. juli 1993 om tilbud om erstatning til visse producenter af mælk og mejeriprodukter, som midlertidigt har været forhindret i at udøve deres virksomhed (EFT L 196, s. 6).

16 I de sager, som Mulder II-dommen angik, traf Domstolen afgørelse om størrelsen af de erstatninger, som sagsøgerne havde krævet, ved dom af 27. januar 2000 i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen (forenede sager C-104/89 og C-37/90, Sml. I, s. 203, herefter »Mulder III-dommen«).

Faktiske omstændigheder

A — Sag C-162/01 P

17 De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for den af Edouard Bouma iværksatte appel, er fremstillet således i præmis 14-17 i Bouma-dommen:

»14 Sagsøgeren er mælkeproducent i Nederlandene. Sagsøgerens far indgik i henhold til forordning nr. 1078/77 en forpligtelse til ikke-markedsføring, som ophørte den 20. april 1983. Inden denne dato overdrog faderen sin bedrift til sagsøgeren, som tillige overtog ikke-markedsføringsforpligtelsen.

15 Sagsøgeren genoptog ikke mælkeproduktionen ved forpligtelsens ophør.

16 Efter vedtagelsen af forordning nr. 1639/91 ansøgte han om en midlertidig referencemængde, som han fik tildelt ved beslutning af 28. oktober 1991.

17 Den 22. marts 1993 foretog Algemene Inspectiedienst (den almindelige inspektionstjeneste) en kontrol af de nærmere omstændigheder i forbindelse med sagsøgerens genoptagelse af mælkeproduktionen. På foranledning af rapporten vedrørende dette kontrolbesøg trak de kompetente nederlandske myndigheder ved beslutning af 4. maj 1993 den midlertidige referencemængde tilbage, som var blevet tildelt sagsøgeren.«

B — Sag C-163/01 P

18 De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for den af Bernard Beusmans iværksatte appel, er fremstillet således i præmis 14-16 i Beusmans-dommen:

»14 Sagsøgeren er mælkeproducent i Nederlandene og indgik i henhold til forordning nr. 1078/77 en ikke-markedsføringsforpligtelse, som ophørte den 23. december 1983. Ved forpligtelsens udløb fortsatte han det opdræt af fedeokser, han havde foretaget i den periode, forpligtelsen varede.

15 Efter vedtagelsen af forordning nr. 1639/91 ansøgte han om en midlertidig referencemængde, som han fik tildelt ved beslutning af 25. november 1991.

16 Algemene Inspectiedienst (den almindelige inspektionstjeneste) foretog en kontrol af de nærmere omstændigheder i forbindelse med sagsøgerens genoptagelse af mælkeproduktionen. På foranledning af rapporten vedrørende dette kontrolbesøg trak de kompetente nederlandske myndigheder ved beslutning af 19. april 1993 den midlertidige referencemængde tilbage, som var blevet tildelt sagsøgeren.«

Retsforhandlingerne for Retten og de appellerede domme

19 Ved stævninger indleveret til Rettens Justitskontor henholdsvis den 30. september 1993 og den 14. februar 1994 har Edouard Bouma og Bernard Beusmans hver især anlagt sag mod Rådet og Kommissionen angående Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold i henhold til traktatens artikel 178 og artikel 215, stk. 2.

20 Behandlingen af de to sager blev udsat ved kendelser af 31. august 1994 indtil Domstolens afsigelse af endelig dom i de forenede sager C-104/89 og C-37/90, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen. De blev genoptaget ved kendelser afsagt af formanden for Rettens Fjerde Udvidede Afdeling den 11. marts 1999.

21 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har hver især principalt nedlagt påstand om, at Fællesskabet tilpligtes at betale Edouard Bouma et beløb på 376 511 NLG og Bernard Beusmans et beløb på 379 729 NLG som erstatning for de tab, de har lidt fra den 1. april 1984 indtil den dag, da de genoptog mælkeproduktionen, med morarenter på 8% p.a. fra den 19. maj 1992.

22 Subsidiært har de nedlagt påstand om, at Fællesskabet tilpligtes at betale et beløb efter Rettens skøn, dog ikke under 149 032 NLG for Edouard Boumas vedkommende og 110 502 NLG for Bernard Beusmans' vedkommende, hvilket svarer til de beløb, der skal betales i henhold til forordning nr. 2187/93, med morarenter på 8% p.a. fra den 19. maj 1992.

23 Ved de appellerede domme frifandt Retten Rådet og Kommissionen og pålagde Edouard Bouma og Bernard Beusmans til at betale sagens omkostninger.

24 Den har i præmis 39 i Bouma-dommen (præmis 38 i Beusmans-dommen) henvist til de almindelige betingelser for, at Fællesskabet kan ifalde ansvar. Den har dernæst i Bouma-dommens præmis 40-42 (Beusmans-dommens præmis 39-41) forklaret, at dette ansvar er pådraget over for SLOM-producenterne på grund af en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

25 Under henvisning til Spagl-dommens præmis 13 har Retten udtalt i Bouma-dommens præmis 43 (Beusmans-dommens præmis 42):

»Desuden fremgår det af Spagl-dommen, at Fællesskabet ikke uden at tilsidesætte princippet om beskyttelse af den berettigede forventning automatisk kunne udelukke alle de producenter fra at få tildelt kvoter, hvis forpligtelse til ikke-markedsføring eller omstilling var ophørt i 1983, herunder dem, der i lighed med Spagl ikke havde kunnet genoptage mælkeproduktionen af grunde, som stod i forbindelse med deres forpligtelse. I Spagl-dommens præmis 13 fastslog Domstolen således:

»Fællesskabslovgiveren kunne herved gyldigt indføre en skæringsdato med hensyn til udløbet af de pågældendes ikke-markedsførings- eller omstillingsperiode, for at udelukke de producenter fra anvendelsen [af bestemmelserne om tildeling af en særlig referencemængde], som af grunde, der var ikke-markedsførings- eller omstillingspligten uvedkommende, ikke havde leveret mælk i hele eller dele af det pågældende referenceår. Princippet om den berettigede forventning, som fortolket i ovennævnte domme, forhindrer derimod, at en skæringsdato fastsættes således, at producenter, som ikke har leveret mælk i hele eller dele af referenceåret på grund af en forpligtelse, de har indgået i henhold til forordning nr. 1078/77, udelukkes fra anvendelsen [af de nævnte bestemmelser].««

26 I Bouma-dommens præmis 44 og 45 (Beusmans-dommens præmis 43 og 44) har Retten udledt af Spagl-dommen, at:

»44 I modsætning til det af sagsøgeren anførte, må denne dom forstås på baggrund af de faktiske omstændigheder i den daværende tvist for den nationale ret. Spagl var en landbruger, som ved udløbet af sin forpligtelse den

31. marts 1983 ikke straks var i stand til at genoptage mælkeproduktionen, fordi han ikke havde den nødvendige kapital til at købe en ny malkekvægsbesætning. I stedet købte han kvier, som han selv opdrættede for at genoptage produktionen med 12 køer i maj eller juni 1984 (se generaladvokat Jacobs' forslag til afgørelse i Spagl-sagen, Sml. I, s. 4554, punkt 2). Desuden fremgår det af retsmøderapporten, at han inden for den periode, hvor mælkeproduktionen var afbrudt, gennemførte vedligeholdelsesarbejder på bygninger og de maskiner, som blev anvendt til denne produktion (Sml. I, s. 4541, punkt I 2).

45 Der er således grundlag for at udlede af denne dom, at de producenter, hvis forpligtelse udløb i 1983, kun kan støtte et erstatningssøgsmål på en tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning, såfremt de godtgør, at grundene til, at de ikke genoptog mælkeproduktionen i referenceåret, havde forbindelse med, at de indstillede denne produktion i en vis periode, og at det på grund af tilrettelæggelsen af denne produktion var umuligt for dem straks at genoptage den.«

27 I Bouma-dommens præmis 46 (Beusmans-dommens præmis 45) har Retten under henvisning til Mulder II-dommen fastslået følgende:

»Desuden fremgår det af Mulder II-dommen, nærmere betegnet af dommens præmis 23, at Fællesskabets ansvar er betinget af, at producenterne klart har tilkendegivet deres hensigt til at genoptage mælkeproduktionen ved udløbet af deres ikke-markedsføringsforpligtelse. Forudsætningen for, at SLOM-producenterne kan rejse krav om erstatning for det retsstridige forhold, som førte til ugyldiggørelsen af de forordninger, der regulerede SLOM-producenternes situation, var nemlig, at de blev forhindret i at genoptage mælkeproduktionen. De producenter, hvis forpligtelse ophørte inden ikrafttrædelsen af forordning nr. 857/84, skulle derfor have genoptaget mælkeproduktionen eller i det mindste truffet foranstaltninger hertil, såsom foretagelsen af investeringer eller reparationer eller opretholdelsen af det nødvendige anlæg til denne produktion (jf. herom forslag til afgørelse fra generaladvokat Van Gerven i Mulder II-sagen, Sml. I, s. 3094, punkt 30).«

28 Med hensyn til hver af de to sagsøgeres situation har Retten først fastslået følgende i Bouma-dommens præmis 48 (Beusmans-dommens præmis 47):

»Da sagsøgeren ikke har genoptaget mælkeproduktionen mellem datoen for udløbet af hans ikke-markedsføringsforpligtelse [den 20. april 1983 for Edouard Boumas vedkommende og den 23. december 1983 for Bernard Beusmans' vedkommende] og datoen for ikrafttrædelsen af kvoteordningen den 1. april 1984, må han til godtgørelse af sit erstatningskrav bevise, at han havde til hensigt at genoptage produktionen ved udløbet af sin ikke-markedsføringsforpligtelse, og at han blev afskåret herfra på grund af ikrafttrædelsen af forordning nr. 857/84.«

29 Retten har dernæst i disse to domme gennemgået de af Edouard Bouma og Bernard Beusmans fremlagte bevismidler og fastslået, at de var utilstrækkelige.

Parternes påstande

30 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har nedlagt følgende påstande:

— Den dom, som Retten i Første Instans har afsagt den 31. januar 2001 henholdsvis i sag T-533/93 og i sag T-73/94, ophæves.

— Sagerne hjemvises til Retten i Første Instans.

— Rådet og Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger i begge instanser.

31 Rådet har i begge sager nedlagt følgende påstande:

— Appellen afvises delvis og forkastes under alle omstændigheder i sin helhed.

— Appellanten betaler sagens omkostninger.

32 Kommissionen har i begge sager nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Anbringenderne om ophævelse af de appellerede domme

33 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har fremført fem appelgrunde.

34 Med deres tre første anbringender påberåber de sig tilsidesættelser af lighedsprincippet, af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, af retssikkerhedsprincippet og af begrundelsespligten, idet Retten:

— fejlagtigt har vurderet SLOM 1983-producenternes erstatningskrav på baggrund af Spagl-dommen

— ved vurderingen af appellanternes erstatningskrav har lagt vægt på, at disse ikke genoptog mælkeproduktionen mellem den 31. december 1983 og den 1. april 1984

— har vurderet SLOM 1983-producenternes erstatningskrav urigtigt på baggrund af Mulder II-dommen.

35 Med deres fjerde anbringende har Edouard Bouma og Bernard Beusmans gjort gældende, at Retten har fordelt bevisbyrden urigtigt eller i hvert fald med urette har pålagt dem en bevisbyrde.

36 Med deres femte anbringende gør de endelig gældende, at Retten har fremstillet og vurderet de relevante faktiske omstændigheder så fejlagtigt og ufuldstændigt, at dommene må anses for at være i strid med begrundelsespligten og princippet om objektivitet.

Appellerne

37 Efter at have hørt parterne og generaladvokaten er de to sager, da de angår samme genstand og har forbindelse med hinanden, blevet forenet med henblik på den mundtlige forhandling og dommen ved kendelse afsagt af formanden for Sjette Afdeling den 20. juni 2003 i henhold til procesreglementets artikel 43.

Det første anbringende

Appellanternes argumenter

38 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har bestridt fortolkningen af Spagl-dommen i Bouma-dommens præmis 43-45 og i Beusmans-dommens præmis 42-44 samt de konsekvenser, som Retten har draget af denne fortolkning med hensyn til deres rettigheder.

39 De har anført, at Bouma-dommens præmis 39-42 og Beusmans-dommens præmis 38-41 ikke har selvstændig betydning, dels fordi de citerede domme ikke drejer sig om SLOM 1983-producenternes særlige stilling, dels fordi Spagl-dommen specifikt behandler disse producenters særlige situation med henblik på de samme almindelige principper.

40 Den fortolkning af Spagl-dommen, som Retten har lagt til grund, indebærer ifølge appellanterne, at det ikke er alle SLOM 1983-producenterne, der kan gøre krav på en erstatning, men alene dem, der godtgør, at de af særlige grunde ikke kunne genoptage mælkeproduktionen. Edouard Bouma og Bernard Beusmans er af den opfattelse, at denne fortolkning af Domstolens tidligere domme er uforståelig og

urigtig. Den fører til en grov tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og ligebehandlingsprincippet i forhold til SLOM-producenter, der befinder sig i deres situation, og som ikke havde genoptaget mælkeproduktionen i løbet af 1983 eller før den 1. april 1984.

41 Som led i deres første anbringende har Edouard Bouma og Bernard Beusmans fremført syv argumenter, som gennemgås i denne doms præmis 48-79 og 97-102.

42 Som konklusion har de anført, at den omstændighed, at de ikke fuldt ud har genoptaget mælkeproduktionen før den 1. april 1984, ikke gør indgreb i deres ret til erstatning, og at de appellerede domme derfor ikke kan stadfæstes.

Domstolens bemærkninger

— Indledende bemærkning

43 Indledningsvis bemærkes, at Retten i Bouma-dommens præmis 39 (Beusmans-dommens præmis 38) med rette har henvist til, at Fællesskabet i princippet ifalder ansvar uden for kontraktforhold, såfremt tre betingelser er opfyldt, nemlig at den adfærd, som fællesskabsinstitutionen kritiseres for at have udvist, er retsstridig, at der er indtrådt et tab, og at der er årsagsforbindelse mellem den retsstridige adfærd og det hævdede tab. Det tilfælde, at nogle producenter har påtaget sig en forpligtelse til ikke markedsføring i henhold til forordning nr. 1078/77 og af denne grund ikke har kunnet gøre krav på tildeling af en referencemængde, kan ikke falde uden for denne regel.

44 Derfor har Retten ved sin stillingtagen til spørgsmålet om Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold over for SLOM 1983-producenterne med rette henvist til de principper, der nævnes i Bouma-dommens præmis 39 (Beusmans-dommens præmis 38).

45 Hvad nærmere angår betingelsen om, at den adfærd, som fællesskabsinstitutionerne kritiseres for at have udvist, er retsstridig, fremgår det af Mulder II-dommen (præmis 15 og 16), at fællesskabslovgiver åbenbart og groft har overskredet grænserne for sine skønsmæssige beføjelser, idet man har hindret grupper af mælkeproducenter, der havde påtaget sig en forpligtelse i henhold til forordning nr. 1078/77, i at levere mælk i henhold til forordning nr. 857/84. Da disse var berettigede til at forvente, at de kunne genoptage mælkeproduktionen, efter at deres ikke-markedsføringsforpligtelse var udløbet, har lovgiver i tilstrækkelig kvalificeret grad krænket princippet om den berettigede forventning, der tilsigter at beskytte borgeren.

46 Det er af samme grund, nemlig tilsidesættelse af deres berettigede forventning om at kunne genoptage produktionen efter udløbet af deres forpligtelse i henhold til forordning nr. 1078/77, at Domstolen i Mulder I- og von Deetzen-dommene med hensyn til de SLOM-producenter, hvis ikke-markedsføringsforpligtelse var udløbet efter den 1. april 1984, kendte den oprindelige version af forordning nr. 857/84 ugyldig.

47 Følgelig må det fastslås, at Retten i Bouma-dommens præmis 40-42 (Beusmans-dommens præmis 39-41) med rette har henvist til denne praksis ved sin stillingtagen til Fællesskabets ansvar over for SLOM 1983-producenterne.

— Det første argument

48 Med deres første argument har Edouard Bouma og Bernard Beusmans gjort gældende, at Retten i Bouma-dommens præmis 43 og Beusmans-dommens præmis 42 har fortolket Spagl-dommen urigtigt. De er af den opfattelse, at Domstolen i Spagl-dommens præmis 13 har antaget, at fastsættelse af en skæringsdato er ulovlig, når denne dato vælges på en sådan måde, at producenterne ikke har leveret mælk »i hele eller dele af det pågældende referenceår« på grund af en ikke-markedsføringsforpligtelse. Den pågældende passus sigter ifølge appellanterne til alle SLOM 1983-producenterne, fordi alle disse producenter nemlig ikke kunne levere mælk i hele eller dele af kalenderåret.

49 Ifølge appellanterne er der intet holdepunkt for, at Domstolen har villet begrænse annullationen af forordning nr. 857/84, således som Retten antager, til de tilfælde, hvor de pågældende SLOM-producenter ikke havde kunnet genoptage produktionen i referenceåret 1983 ved udløbet af deres ikke-markedsføringsforpligtelse, som var udløbet i mellemtiden.

50 Hertil bemærkes, at Domstolen i Spagl-dommens præmis 13, første punktum, har fastslået, at fællesskabslovgiveren gyldigt kunne indføre en skæringsdato med hensyn til udløbet af ikke-markedsføringsperioden, for at udelukke de producenter fra anvendelsen af artikel 3a i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, som ikke havde leveret mælk i hele eller dele af det pågældende referenceår, nemlig 1983, af grunde, som intet havde at gøre med en ikke-markedsføringsforpligtelse.

51 Det er derfor kun for de producenter, der kunne gøre deres berettigede forventning om en genoptagelse af deres produktion gældende, at Domstolen har udelukket, at der fastsættes en dato af denne art på sådanne betingelser, at de

bevirker, at producenter, hvis manglende leverancer af mælk i hele eller dele af referenceåret skyldtes en opfyldelse af en forpligtelse påtaget i henhold til forordning nr. 1078/77, fra anvendelsen af artikel 3a i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89.

52 I det omfang de producenter, der havde påtaget sig en forpligtelse i henhold til forordning nr. 1078/77, og som følgelig automatisk var udelukket fra tildeling af kvoter, gyldigt kunne påberåbe sig deres berettigede forventning om en genoptagelse af produktionen ved udløbet af deres markedsføringsforpligtelse, er forordning nr. 857/84 i sin oprindelige version blevet kendt ugyldig ved Mulder I-dommen til fordel for SLOM-producenter, og ved Spagl-dommen er samme forordning i den version, der fulgte af forordning nr. 764/89, kendt ugyldig til fordel for SLOM 1983-producenter, hvis ikke-markedsførings- eller omstillingsforpligtelser var udløbet i løbet af 1983.

53 Bouma-dommens præmis 43 (Beusmans-dommens præmis 42) indeholder følgelig ingen fejl i denne henseende.

54 Følgelig kan det første argument ikke lægges til grund.

— Det andet og det syvende argument

55 Det andet argument, der falder i to led, og det syvende argument, som er nøje knyttet til det andet arguments første led, behandles under et.

56 Med det andet arguments første led gør Edouard Bouma og Bernard Beusmans gældende, at Rettens fortolkning svarer til den indsigelse, som institutionerne fremførte i Spagl-sagen, og som Domstolen forkastede. Ifølge den sidstnævnte indsigelse udelukker den retlige mulighed for at producere mælk, at der kan være tale om en tilsidesættelse af den berettigede forventning. Med deres syvende argument har Edouard Bouma og Bernard Beusmans anført, at denne samme fortolkning strider mod dommen af 9. december 1997 (forenede sager T-195/94 og T-202/94, Quiller og Heusmann, Sml. II, s. 2247, herefter »Quiller-dommen«). I denne doms præmis 97 blev indsigelsen om, at sagsøgeren Quiller kunne have fået en oprindelig referencemængde, hvis han havde genoptaget leveringerne i 1983 efter ikke-markedsføringsforpligtelsens ophør, forkastet af de samme materielle grunde som dem, generaladvokat Jacobs tidligere fremførte, bl.a. i sit forslag til afgørelse i Spagl-sagen.

57 Det bemærkes imidlertid, at Retten, i modsætning til hvad Edouard Bouma og Bernard Beusmans har anført, ikke har fortolket Spagl-dommen således, at den blotte omstændighed, at en producent retligt har mulighed for at producere mælk, afskærer ham fra at gøre gældende, at hans berettigede forventning er tilsidesat.

58 Med hensyn til argumentet om, at den fortolkning af Spagl-dommen, der lægges til grund i Bouma- og Beusmans-dommene, skulle stride mod Quiller dommen, har Edouard Bouma og Bernard Beusmans ikke præciseret, hvorledes dette argument skulle kunne godtgøre, at Retten har begået en fejl ved fortolkningen af Spagl-sagen. Dette argument er nemlig udledt af en dom, der ikke har fortolkningen af Spagl-dommen som genstand, og som i forhold til nærværende sager ikke har retskraft (jf. i denne retning dom af 8.1.2002, sag C-248/99 P, Frankrig mod Monsanto og Kommissionen, Sml. I, s. 1, præmis 37).

59 Følgelig bør det andet arguments første led forkastes, da det savner grundlag, og det syvende argument bør forkastes som irrelevant.

60 Med deres andet arguments andet led har Edouard Bouma og Bernard Beusmans bestridt Rettens fortolkning, som ifølge dem er ensbetydende med at anerkende, at den skæringsdato, der er fastsat i artikel 3a i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, har tilbagevirkende gyldighed. Generaladvokaterne har i deres forslag til afgørelse i Mulder I- og Spagl-sagerne udtalt sig imod en sådan tilbagevirkende gyldighed. Der er intet, der tyder på, at Domstolen i den nævnte dom i Spagl-sagen har villet afvige fra deres opfattelse. Ifølge appellanterne må den fortolkning, som Retten anlægger med hensyn til denne dom, derfor forkastes på grund af manglende overensstemmelse.

61 Indledningsvis bemærkes, at generaladvokat Jacobs i sit forslag til afgørelse i Spagl-sagen gav udtryk for den opfattelse, at skæringsdatoen i artikel 3a i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, var blevet indført med tilbagevirkende gyldighed, hvilket havde haft til følge, at de producenter, hvis forpligtelse udløb før denne dato, ikke var blevet gjort opmærksom på, at det var nødvendigt at genoptage produktionen så hurtigt og fuldstændigt som muligt, og ikke kunne forudse, at såfremt de ikke gjorde det, ville de definitivt blive udelukket fra markedet.

62 Retten har i Bouma-dommens præmis 45 (Beusmans-dommens præmis 44) blot udledt af Spagl-dommen, at de producenter, hvis forpligtelse udløb i 1983, skal godtgøre, at grundene til, at de ikke genoptog mælkeproduktionen i referenceåret, havde forbindelse med, at de indstillede denne produktion i en vis periode, og at det på grund af tilrettelæggelsen af denne produktion var umuligt for dem straks at genoptage den.

63 Denne fortolkning af Spagl-dommen er ikke behæftet med nogen fejl.

64 Det andet arguments andet led savner følgelig grundlag.

65 Det følger af de foregående betragtninger, at det andet og det syvende argument bør forkastes.

— Det tredje argument

66 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har gjort gældende, at Retten i høj grad har baseret sin fortolkning på de faktiske omstændigheder, der lå til grund for hovedsagen i den sag, der gav anledning til Spagl-dommen. Efter deres opfattelse er der intet, der tyder på, at disse faktiske omstændigheder, som Retten har anset for væsentlige, skulle have haft særlig indflydelse på Domstolens vurdering. Desuden har de anført, at disse »faktiske omstændigheder« var lagt mindre entydige end Retten har villet gøre dem til. Navnlig er det ikke fremgået, at Spagl har stået over for en »objektiv« umulighed for at producere mellem den 31. marts 1983 og den 1. april 1984.

67 I denne forbindelse bemærkes, at det under en præjudiciel sag, for at opnå en fortolkning af fællesskabsretten, som den nationale ret kan bruge, er påkrævet, at denne giver en beskrivelse af de faktiske omstændigheder og regler, som de forelagte spørgsmål hænger sammen med, eller i al fald forklarer de faktiske forhold, der er baggrunden for dens spørgsmål (jf. bl.a. dom af 26.1.1993, forenede sager C-320/90 — C-322/90, Telemarsicabruzzo m.fl., Sml. I, s. 393, præmis 6, og af 23.1.2003, forenede sager C-421/00, C-426/00 og C-16/01, Sterbenz og Haug, Sml. I, s. 1065, præmis 20). De i forelæggelsesbeslutningerne givne oplysninger tjener således til at sætte Domstolen i stand til at give hensigtsmæssige svar (jf. bl.a. kendelse af 28.6.2000, sag C-116/00, Laguillaumie, Sml. I, s. 4979, præmis 14).

68 Følgelig formulerer Domstolen i en præjudiciel sag som den sag, der gav anledning til Spagl-dommen, sine svar i lyset af de faktiske omstændigheder, som den forelæggende ret har forelagt den. Nærmere bestemt er der intet der tyder på, at Domstolen i Spagl-dommen ikke har taget stilling til gyldigheden af artikel 3a i

forordning nr. 857/84, som blev indsat ved forordning nr. 764/89, under hensyntagen til de faktiske omstændigheder, der karakteriserede den situation, som Spagl befandt sig i ved udløbet af sin ikke-markedsføringsforpligtelse.

69 Retten var berettiget til i Bouma-dommens præmis 44 (Beusmans-dommens præmis 43) at rekonstruere de faktiske omstændigheder ud fra oplysningerne i forslaget til afgørelse og i retsmøderapporten i Spagl-sagen. I denne henseende har den ikke gjort sig skyldig i nogen fejl.

70 Det følger heraf, at det tredje argument ikke kan lægges til grund.

— Det fjerde argument

71 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har i det væsentlige gjort gældende, at Retten har indtaget en holdning, som direkte strider mod den fortolkning, der gives af tilhængere og modstandere af Spagl-dommen. I betragtning af denne dom har Rådet og Kommissionen anerkendt SLOM 1983-producenternes ret til en mælkekvote og til erstatning på samme grundlag som SLOM 1984-producenterne, herunder sagsøgerne i de sager, der gav anledning til Mulder II-dommen. De yderligere betingelser, som Retten nævner i de appellerede domme, findes hverken i forordning nr. 1639/91 eller i forordning nr. 2187/93.

72 Hertil bemærkes, at betingelserne for, at Edouard Bouma og Bernard Beusmans kan kræve erstatning i deres egenskab af SLOM 1983-producenter, kun kan følge af den fortolkning, som Domstolen giver af reglerne på området. Forordning nr. 1639/91 har ændret artikel 3a i forordning nr. 857/84, som ændret ved forordning nr. 764/89, om tildeling af en specifik referencemængde, men fastlægger ikke de nødvendige betingelser for, at en SLOM 1983-producent kan

kræve erstatning. Erstatningen i henhold til forordning nr. 2187/93 har en selvstændig karakter, da den ordning, som blev indført ved denne forordning, udgør et alternativ til den retlige løsning af tvisterne og et supplerende middel til at opnå en erstatning (dom af 9.10.2001, forenede sager C-80/99 — C-82/99, Flemmer m.fl., Sml. I, s. 7211, præmis 47).

73 Følgelig bør det fjerde argument forkastes som irrelevant, da de pågældende forordninger ikke fastlægger betingelserne for en erstatning.

— Det femte argument

74 Edouard Bouma og Bernard Beusmans er af den opfattelse, at Retten i de appellerede domme har set bort fra, at Spagl-sagen havde karakter af en prøvesag, hvor SLOM 1983-producenternes rettigheder og forpligtelser blev behandlet i almindelighed. De har anført, at ved mere end ti år senere at forsøge at begrænse Spagl-dommens rækkevidde ved at give de faktiske omstændigheders betydning en spekulativ drejning, har Retten set bort fra Domstolens dømmende opgave og bragt retssikkerhedsprincippet i fare.

75 Hertil bemærkes, at Retten ikke har begået nogen fejl ved at fortolke Spagl-dommen på baggrund af de faktiske omstændigheder, der nævnes i retsmøde-rapporten og generaladvokatens forslag til afgørelse. Den omstændighed, at en sag, efter hvad appellanterne har anført, har karakter af en prøvesag, kan ikke fritage Retten fra at pådømme denne sag og fra at fortolke en allerede afsagt dom efter de almindelige fortolkningsregler.

76 Det er således uden betydning, om en sag har karakter af en prøvesag.

77 Følgelig bør det femte argument forkastes.

— Det sjette argument

78 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har gjort gældende, at Retten stiller en supplerende betingelse ved at afkræve SLOM 1983-producenterne bevis for, at de har truffet konkrete foranstaltninger til at genoptage mælkeproduktionen ved udløbet af deres ikke-markedsføringsforpligtelse. Dette krav indgår ikke i de linjer, som Domstolen har udstukket i Mulder II-dommen. I den sag, der gav anledning til denne dom vedrørende SLOM 1984-producenter, formulerede Domstolen ingen betingelser på dette punkt. Følgelig tilkom det ikke Retten at indføre disse betingelser udelukkende for SLOM 1983-producenterne.

79 Det må derfor fastslås, at dette argument delvis falder sammen med det fjerde argument. Dette argument vil derfor blive behandlet sammen med dette.

Det tredje anbringende

Parternes argumenter

80 Med deres tredje anbringende, som dernæst skal behandles, har Edouard Bouma og Bernard Beusmans anført, at Bouma-dommens præmis 46 (Beusmans-dommens præmis 45) er udtryk for en retsvildfarelse.

81 I denne præmis, som ikke er behørigt begrundet, har Retten søgt af Mulder II-dommen samt af generaladvokat Van Gervens forslag til afgørelse i denne sag at udlede et yderligere grundlag for sit argument om forpligtelsen til at genoptage produktionen eller i hvert fald træffe foranstaltninger med henblik herpå.

82 Ifølge appellanterne fremgår det kun af præmis 23 i Mulder II-dommen, at de fire pågældende SLOM-producenter tilstrækkeligt klart havde tilkendegivet, at de havde til hensigt faktisk at genoptage mælkeproduktionen. Der er intet, der tyder på, at Domstolen udtømmende har villet opregne de måder, hvorpå denne hensigt kan tilkendegives.

83 Med hensyn til de passus, som Retten uddrager af generaladvokat Van Gervens forslag til afgørelse, har Edouard Bouma og Bernard Beusmans anført, at ifølge generaladvokaten er det afgørende for, om en SLOM-producent kan anses for at have lidt et tab efter et afslag på at tildele ham en specifik referencemængde, om denne producent allerede definitivt havde indstillet sin produktion på det tidspunkt, da hans ikke-markedsføringsforpligtelse udløb.

84 De har anført, at dette forslag til afgørelse ikke kan give støtte for den opfattelse, at en manglende genoptagelse af mælkeproduktionen før den 1. april 1984 skulle kunne skabe en lovsformodning, hvorefter den pågældende producent i mangel af bevis for det modsatte anses for endeligt at have indstillet mælkeproduktionen. En sådan opfattelse ville i øvrigt være helt uforenelig med Mulder I- og Spagl-dommene. Domstolen har forkastet den argumentation, hvorefter SLOM-producenterne i almindelighed havde tilkendegivet endeligt at ville indstille mælkeproduktionen ved at påtage sig en forpligtelse til ikke-markedsføring, således at de ikke kunne påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

85 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har henvist til, at Domstolen i Spagl-dommen har forkastet indsigelsen om, at SLOM 1983-producenternes manglende genoptagelse af mælkeproduktionen før den 1. april 1984 skulle afskære dem fra at påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

86 De er af den opfattelse, at det kun kan udledes af generaladvokatens forslag til afgørelse, at institutionerne ikke kan berøves retten til i særlige situationer at godtgøre, at SLOM-producenten endeligt havde indstillet mælkeproduktionen ved udløbet af sin ikke-markedsføringsforpligtelse, og at han af denne grund ikke har lidt noget tab. Edouard Bouma og Bernard Beusmans har dog betonet, at bevisbyrden på dette punkt må påhvile institutionerne.

Domstolens bemærkninger

87 Det tredje anbringende angår årsagsforbindelsen mellem det ulovlige afslag på at tildele en referencemængde og det angivelige tab i form af tabt fortjeneste på leveringer af mælk. Det fremgår af præmis 23 i Mulder II-dommen, at tabet må anses for en følge af anvendelsen af fællesskabsbestemmelserne for 1984. Dette kan imidlertid ikke være tilfældet, når den tabte fortjeneste er et resultat af, at de pågældende frit har besluttet at opgive produktionen på det tidspunkt, da ikke-markedsføringsforpligtelse udløb. Tabet skal være en følge af forordning nr. 857/84, som ikke giver mulighed for at tildele SLOM-producenterne en referencemængde.

88 Domstolen har udledt af producenternes handlinger i Mulder II-sagen, som gengives i første punktum i præmis 23 i Mulder II-dommen, at de på passende måde havde tilkendegivet deres hensigt om at genoptage mælkeproduktionen. Den har draget den slutning heraf, at tabet af indtægter fra mælkeleverancer ikke kunne anses for at være en følge af, at appellanterne frivilligt havde besluttet at opgive mælkeproduktionen.

89 I modsætning til hvad Edouard Bouma og Bernard Beusmans har hævdet, kunne Retten i Bouma-dommens præmis 46 (Beusmans-dommens præmis 45) deraf drage den generelle slutning, at Fællesskabets ansvar er betinget af, at producenterne klart har tilkendegivet, at de har til hensigt at genoptage mælkeproduktionen ved udløbet af deres ikke-markedsføringsforpligtelse.

90 Det følger heraf, at Retten i Bouma-dommens præmis 46 (Beusmans-dommens præmis 45) kunne kræve, at en SLOM 1983-producent ved udløbet af sin forpligtelse i henhold til forordning nr. 1078/77 tilkendegiver, at han har til hensigt at genoptage mælkeproduktionen, enten ved at begynde at producere, eller i det mindste i lighed med SLOM I-producenter ved at træffe foranstaltninger hertil, f.eks. ved at foretage investeringer eller reparationer eller ved at opretholde det nødvendige anlæg til denne produktion.

91 Følgelig bør det tredje anbringende forkastes som ubegrundet.

Det andet og det fjerde anbringende

92 Med disse to anbringender har Edouard Bouma og Bernard Beusmans bestridt Rettens begrundelse i henholdsvis Bouma-dommens præmis 48 og Beusmans-dommens præmis 47.

93 Ifølge Boumas og Beusmans' andet anbringende er der her tale om, at der ikke blev produceret mælk ved udløbet af referenceåret. En producent, som genoptog mælkeproduktionen mellem den 31. december 1983 og den 1. april 1984, ville ikke længere være i stand til at præstere den normale referencemængde. Domstolen har allerede udtrykkeligt fastslået i Mulder I-dommens præmis 15-

19, at den blotte teoretiske mulighed for en sådan producent for at få tildelt en begrænset referencemængde i henhold til en af de fakultative betingelser i forordning nr. 857/84 ikke var til hinder for, at fællesskabsbestemmelserne var ulovlige.

94 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har anført, at Domstolen har forkastet det pågældende argument, som institutionerne har forsøgt at fremføre gentagne gange, i de sager, der gav anledning til Spagl-, Mulder II- og Quiller-dommene.

95 Hertil bemærkes, at det fremgår af Bouma-dommens præmis 48 (Beusmans-dommens præmis 47), at Retten har taget den periode i betragtning, der lå mellem datoen for udløbet af deres ikke-markedsføringsforpligtelse, henholdsvis den 20. april 1983 og den 23. december 1983, og den dato, da kvoteordningen trådte i kraft, nemlig den 1. april 1984. Den standsede således ikke ved perioden fra den 31. december 1983 til den 1. april 1984. Det er åbenbart, at Retten har støttet sig til argumentet om en genoptagelse af produktionen i løbet af perioden fra datoen for ikke-markedsføringsforpligtelsens udløb til den 31. marts 1984, og ikke alene i løbet af perioden mellem den 31. december 1983 og den 1. april 1984, for at tage stilling til, om Edouard Bouma og Bernard Beusmans havde tilkendegivet vilje til at genoptage mælkeproduktionen. For Retten drejede det sig ikke på nogen måde om at undersøge, om appellanterne stadig kunne oparbejde en referencemængde ved at genoptage mælkeproduktionen mellem den 31. december 1983 og den 1. april 1984.

96 Det følger heraf, at det andet anbringende bør forkastes som ubegrundet.

97 Med deres fjerde anbringende, som falder sammen med det sjette argument, der blev fremført som led i det første anbringende, har Edouard Bouma og Bernard Beusmans gjort gældende, at Retten henholdsvis i Bouma-dommens præmis 48 og

Beusmans-dommens præmis 47 har pålagt dem bevisbyrden for, at de havde til hensigt at genoptage produktionen ved udløbet af deres ikke-markedsføringsforpligtelse, og for, at det var umuligt for dem at genoptage denne produktion på grund af ikrafttrædelsen af forordning nr. 857/84.

98 En sådan pålæggelse af omvendt bevisbyrde kan ifølge appellanterne ikke være berettiget af den blotte omstændighed, at de endnu ikke havde genoptaget mælkeproduktionen den 1. april 1984. I Quiller-dommen har Retten anerkendt, at en sådan pålæggelse af omvendt bevisbyrde indebærer, at de med tilbagevirkende kraft bliver stillet over for virkningerne af, at forordning nr. 857/84 trådte i kraft. Før denne forordnings ikrafttræden kunne en SLOM-producent, der befandt sig i deres situation, nemlig ikke formode, at en manglende genoptagelse af hans produktion før den nævnte dato kunne have til følge, at hans ret til en specifik referencemængde eller til erstatning definitivt og fuldstændigt ville gå tabt.

99 Ydermere er Edouard Bouma og Bernard Beusmans af den opfattelse, at beskrivelsen i de appellerede domme af omfanget af den bevisbyrde, der påhviler dem, er selvmodsigende og derfor uacceptabel. De har sammenlignet henholdsvis Bouma-dommens præmis 46-48 og Beusmans-dommens præmis 45-47 og gjort gældende, at det kun kan kræves af dem, at de endnu ikke definitivt havde indstillet deres bedrift på det tidspunkt, da deres ikke-markedsføringsforpligtelse ophørte, og at de var i stand til at genoptage mælkeproduktionen.

100 Hertil bemærkes, som generaladvokaten har anført i punkt 125 i forslaget til afgørelse, at den fordeling af bevisbyrden, som Retten har foretaget i de appellerede domme, er i overensstemmelse med fast retspraksis, hvorefter det påhviler sagsøgeren at godtgøre, at de forskellige betingelser for Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold er opfyldt. Da dette ansvar kun kan være pådraget, såfremt en producent beviser, at han har til hensigt at genoptage

markedsføringen af mælk, enten ved at genoptage produktionen efter udløbet af hans ikke-markedsføringsforpligtelse eller ved andre tilkendegivelser af denne hensigt, påhviler det den, der kræver erstatning, at bevise, at han faktisk havde en sådan hensigt.

101 Med hensyn til argumentet om, at Edouard Bouma og Bernard Beusmans ikke kunne have nogen formodning om de følger, som en manglende genoptagelse af produktionen før den 1. april 1984 kunne have, bemærkes, at de, ligesom enhver erhvervsdrivende, der ønskede at begynde mælkeproduktion, måtte forvente at være omfattet af regler, som i mellemtiden var fastsat, om markedspolitikken. De kunne således ikke have en berettiget forventning om at kunne genoptage produktionen på samme betingelser som dem, der gjaldt tidligere (jf. hertil Mulder I-dommen, præmis 23).

102 Følgelig bør dette anbringende samt det sjette argument, der er fremført som led i det første anbringende, forkastes som ubegrundede.

Det femte anbringende

Parternes argumenter

103 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har præciseret, at det femte anbringende omfatter en række argumenter, som er rettet mod begrundelsen for vurderingen af de faktiske omstændigheder, en vurdering, som de finder så uforståelig og mangelfuld, at den tilsidesætter princippet om begrundelsespligt.

104 Retten har ifølge appellanterne uden den mindste grund set bort fra ordlyden af en erklæring, som Edouard Bouma og Bernard Beusmans har aflagt under ed for en notar. Den har vurderet det bevis, som Edouard Bouma og Bernard Beusmans har ført for, at de havde til hensigt at genoptage mælkeproduktionen, på en så mangelfuld måde, at denne vurdering ikke kan opretholdes.

105 Edouard Bouma og Bernard Beusmans har hævdet, at de på tilfredsstillende måde har godtgjort, at de ikke definitivt havde indstillet deres bedrifter i 1983, og at de var i stand til at genoptage mælkeproduktionen. De har hver især anført to argumenter til støtte for deres anbringende.

106 Med sit første argument har Edouard Bouma kritiseret den appellerede doms præmis 14, som angiveligt sammenfatter de »relevante faktiske omstændigheder«, men som ifølge ham urigtigt og delvis afspejler de faktiske omstændigheder, der reelt er relevante. Han anser det for at stå fast, at han i løbet af efteråret 1983 på ny såede græs på sine arealer, der blev udnyttet til planteavl, for at genoptage mælkeproduktionen. I denne forbindelse har han henvist til den beedigede erklæring, som han har afgivet herom og fremlagt for Retten.

107 Edouard Bouma har anført, at i betragtning af denne erklærings indhold og de yderligere oplysninger, som hans advokat har givet, kan det kun udledes af den appellerede doms præmis 49, at Retten helt har set bort fra det bevis, som han har ført.

108 Bernard Beusmans har fremført samme kritik som Edouard Bouma af den appellerede doms præmis 14.

109 Han anser det for at stå fast, at han efter sin ikke-markedsføringsforpligtelses ophør var vendt tilbage til opdræt af malke- og kødkvæg, dvs. køer, der producerede såvel mælk som kød. Han har præciseret, at der var tilstrækkeligt med køer til at genoptage mælkeproduktionen i fuldt omfang. Ifølge appellanten står det også fast, at han i sommeren 1983 havde ladet sine køer kælve og amme. Herved handlede han økonomisk rationelt: Hvis han på dette tidspunkt ikke havde ladet sine køer overgå til kødproduktion, ville det have været ren destruktion af kapital. Bernard Beusmans har i denne forbindelse henvist til den beedigede erklæring, der er fremlagt for Retten. I denne erklæring forklarede han bl.a., at køerne først kan overgå til mælkeproduktion, når de på ny har kælvet, og at kalven dernæst straks fjernes fra koen.

110 Med deres andet argument har Edouard Bouma og Bernard Beusmans anført, at de anser den udtalelse for uforståelig og urigtig, som Retten har fremsat i henholdsvis Bouma-dommens præmis 49 og Beusmans-dommens præmis 48, og hvorefter de ikke formelt havde ansøgt om en referencemængde i 1984. Denne konstatering giver ifølge dem en urigtig opfattelse og vurdering af de faktiske omstændigheder.

Domstolens bemærkninger

111 Med deres argumenter har Edouard Bouma og Bernard Beusmans i virkeligheden bestridt Rettens bedømmelse af de faktiske omstændigheder. Det femte anbringende vedrører kun sagsfremstillingen i de appellerede dommes præmis 14 ff. samt den bedømmelse af de faktiske omstændigheder og de beedigede erklæringer, som Retten har foretaget i henholdsvis Bouma-dommens præmis 48 og Beusmans-dommens præmis 47.

112 Imidlertid bemærkes, at det fremgår af artikel 225 EF og af artikel 58, stk. 1, i statutten for Domstolen, at bedømmelsen af faktiske omstændigheder, bortset fra tilfælde, hvor de for Retten fremlagte beviser er gengivet urigtigt, ikke udgør et retsspørgsmål, der som sådant er undergivet Domstolens prøvelse under en appel (jf. bl.a. kendelse af 21.2.2002, forenede sager C-486/01 P-R og C-488/01 P-R, Front national og Martinez mod Parlamentet, Sml. I, s. 1843, præmis 83-85).

113 Domstolen har således ikke kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme de beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det alene Retten, der har kompetence til at afgøre, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt (jf. bl.a. kendelse af 17.9.1996, sag C-19/95 P, San Marco mod Kommissionen, Sml. I, s. 4435, præmis 40).

114 Denne bedømmelse udgør derfor ikke et retsspørgsmål, der er undergivet Domstolens prøvelsesret, medmindre der er tale om en urigtig gengivelse af disse beviser (dom af 5.6.2003, sag C-121/01 P, O'Hannrachain mod Parlamentet, Sml. I, s. 5539, præmis 35).

115 Da Edouard Bouma og Bernard Beusmans ikke har fremført noget bevis, der giver grundlag for at konkludere, at Retten har gengivet de faktiske omstændigheder urigtigt, bør det femte anbringende afvises.

116 Det følger af de foregående betragtninger i deres helhed, at appellerne bør forkastes.

Sagsomkostningerne

117 Procesreglementets artikel 122, stk. 1, bestemmer, at såfremt der ikke gives appellanten medhold, træffer Domstolen afgørelse om sagens omkostninger. Ifølge samme reglements artikel 69, stk. 2, der finder anvendelse i appelsager i henhold til dettes artikel 118, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

118 Da der ikke gives appellanterne medhold, og da Rådet og Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanterne dømmes til at betale sagsomkostningerne, og da disse har tabt sagerne, bør Edouard Bouma og Bernard Beusmans pålægges at betale sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

1) **Appellerne forkastes.**

2) **Edouard Bouma og Bernard M.J.B. Beusmans betaler hver især sagsomkostningerne.**

Skouris Cunha Rodrigues Puissochet

Schintgen Colneric

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. april 2004.

R. Grass V. Skouris

Justitssekretær Præsident